

KO VARĒTU DOT LATVIEŠU FONDS?

AIVARA RUŅĀ RAKSTS PAR JAUNDIBINAMO FONDU

42 iniciatori no dažādām ASV un Kanadas vietām 2. novembrī Detroitā izraudzīja Latviešu fonda (Latvian Foundation) pagaidu valdi un vienojās par pagaidu darbības noteikumiem, kas sagatavotu ceļu fonda dibināšanai 1969. gada 13. septembrī. Pēc pagaidu valdes priekšsēža Ds. V. Muižnieka informācijas, iniciatori pārstāvēja ap 101.000 dolaru lielu iemaksu solījumu.

Ko nozīmē šāda Latviešu fonda radīšana? Vai fonds nebūs tikai vēl viena jauna latviešu organizācija? Ko nozīmē īstenot ideju, kas iecerētās organizācijas ietvaros izveidošana kā materiālās bāzes izveidošana latviešu kultūras darbam svešumā?

Cik var secināt, ideja par šādas materiālās bāzes izveidošanu nav „piepeša ideja.” Cilvēki, kas runā iniciatoru vārdā, šo domu cilājuši un apsvēruši gadiem ilgi, līdz pēc viņu vērtējuma, beidzot pienācis brīdis tās īstenošanai. Latviešu fondu radīt, pēc viņu domām nozīmē radīt tādu situāciju, ka latviešu tautas etniskai eksistencei būtiskiem kultūras darba projektiem svešumā ir regulāra, garantēta summa, kuras minimāls gadā būtu 50.000 dolaru, bet kuru, izmantojot visas fonda praktiskās iespējas, iespējams pacelt pat līdz 200.000 dolariem.

Kā rastos šādas summas? Vispirms no fonda pamatkapitāla peļņas. Pamatkapitāla veidošanai paredzēts ap 1000 pastāvīgu biedru ar 1000 dolaru iemaksu katram. Bez tam fonda pamatkapitālu, kā paredzēts pagaidu darbības noteikumos, veidotu dažādi ziedojumi, ielēšot, piem., novēlējumus testamentos, kā arī atlikumi no dažādiem sarīkojumiem. Kultūras darbam atvēlēto summu papildināšanai ierosinātas arī „gadskārtējas dalības maksas,” kas apm. atbilstu 1000 dolaru procentu peļņai un kuras maksātu tie, kas nevar vai nevēlas fondā piedalīties ar 1000 dolaru iemaksām. Šo ierosinājumu par gadskārtējo biedru „gadskārtējām iemaksām” apsver statūtu komisija.

Bet vai fonds nebūs tikai vēl viena jauna latviešu organizācija? Fonds nenoliedzami būs „vēl viena jauna” latviešu organizācija, taču pretstatā jau esošajiem dažādiem palīdzības un materiālās aprūpes fondiem, tas virzīts mūsu sabiedrības (kā dzīvot un arī uz priekšu pastāvēt spējīgas etniskas grupas) nākotnes uzdevumu īstenošanai un nākotnes mērķu sasniegšanai.

Mums, latviešiem, ASV un Kanadā, vērojot un vērtējot citu interešu un etnisko grupu rīcību un pieredzi, sekmes nākotnes darbā būs tad, ja strādāsim „pastāvošās iekārtas ietvaros,” paturot un nostiprinot saites savā starpā pa visu valsti (tā radot arī kaut cik respektējamu „polītisko varu”) un kopīgiem spēkiem veidojot pasākumus, ko var dēvēt par mūsu „saimniecisko varu.” Pati par sevi saprotamā, instinktīvā latviskuma saglabāšana, ko veic latviešu tautas

ķis. Tikai politiskā vara un saimnieciskais stiprums pavēr kaut cik minimālas iespējas plašākam darbam latviešu tautas labā nākamajos gados. Fonds, vispirms stiprinot saites starp latviešiem pa visu Ziemeļameriku, palīdzētu saturēt kopā etniskā vienībā un, stiprinot šo vienību netieši, tieši tas gādātu par materiālās bāzes radīšanu tādiem projektiem, kas būtiski latviešu tautas cīņā par etnisko pastāvēšanu savā zemē.

Fonds ir „jauna” organizācija arī tai ziņā, ka viss tā darba smagums paredzēts vidējai un jaunajai paaudzei. Tam jābūt šo paaudžu pirmajam lielajam kopējam praktiskam darbam, lai latviešu tauta piedzīvotu Latvijas valsts simto jubileju. Bet fonds, kā to liecina pagaidu darbības noteikumi, nekādā veidā neizslēdz arī neviena latvieša līdzdalību. Jādomā, ka iniciatoru sanāksmē izteiktā doma par fondu kā izlases grupu jāsaprot tādā nozīmē, ka tā ir tādu cilvēku izlase, kas vēlas arī materiāli at-

(Turpinājums 2. lpp.)

Mērķi atbalso

KĀ TO DARIJA K

BAGATA LATVIEŠU NEDEĻA AR I

Sv. Katrīnas (M. D.) — Latvijas 50. nedēļas norise un rezultāti Sv. Katrīnās, k pieder tiem raksturīgiem piemēriem no I latviešu centriem, kas apliecina, ka Lat bija savilpojis latviešus uz plašāku un ies nās, kur aktīvākie plānotāji un izdarītāji dzēs kopīgās rīcības komitejas priekšsēdis šī plānošana un izdarība bija vērtīga pieri biedrību, un tas laikam arī palīdzēja gū latviešu nedēļai tādu atbalstu presē un fā kāds cits latviešu centrs Kanadā, par Tor

Galavosanos katrīnieši sāka jau parlam pērnajā rudenī, kad ev.-lut. draudzes vadība ar priekšnieku H. Grebli izsūtīja aicinājumus tautiešiem ziedot. Vasarā sanāca kopā Sv. Katrīnu un arī tuvējās Niagaras visu latviešu organizāciju un draudžu pārstāvji un izraudzīja rīcības komiteju. Kad tautiešu atsaucība izrādījās dzīva, komiteja neplānoja vienas dienas sarīkojumu, bet gan veselu Latvijas un latviešu nedēļu, sarīkojumus vēlot ne tikai Latvijas valsts dibināšanas 50 gadiem, bet arī pašas latviešu kolonijas 20 gadiem. Ievietoja sludinājumu laikrakstos. Latviešu nedēļa iesākās ar tēlētājas mākslas izstādi. Apvienotās baznīcas telpās 11. novembrī. Tās iekārtošanā galvenie nopelni bija Nedē

dolaru iemaksām. Šo ierosinājumu par gadskārtējo biedru „gadskārtējām iemaksām” apsver statūtu komisija.

Bet vai fonds nebūs tikai vēl viena jauna latviešu organizācija? Fonds nenoliedzami būs „vēl viena jauna” latviešu organizācija, taču pretstatā jau esošajiem dažādiem palīdzības un materiālās aprūpes fondiem, tas virzīts mūsu sabiedrības (kā dzīvot un arī uz priekšu pastāvēt spējīgas etniskas grupas) nākotnes uzdevumu īstenošanai un nākotnes mērķu sasniegšanai.

Mums, latviešiem, ASV un Kanadā, vērojot un vērtējot citu interešu un etnisko grupu rīcību un pieredzi, sekmes nākotnes darbā būs tad, ja strādāsim „pastāvošās iekārtas ietvaros,” paturot un nostiprinot saites savā starpā pa visu valsti (tā radot arī kaut cik respektējamu „polītisko varu”) un kopīgiem spēkiem veidojot pasākumus, ko var dēvēt par mūsu „saimniecisko varu.” Pati par sevi saprotamā, instinktīvā latviskuma saglabāšana, ko veic latviešu ģimenes, ir daudz par daudz pieticīgs mēr-

ķis, kur aktīvākie plānotāji un izdarītāji dzes kopīgās rīcības komitejas priekšsēdētāji plānošana un izdarība bija vērsis pie biedrību, un tas laikam arī palīdzēja latviešu nedēļai tādu atbalstu presē un kāds cits latviešu centrs Kanadā, par To

Gatavošanās katrīnīši sāka jau pērnajā rudenī, kad ev.-lut. draudzes vadība ar priekšnieku H. Grebli izsūtīja aicinājumus tautiešiem ziedot. Vasarā sanāca kopā Sv. Katrīnu un arī tuvējās Niagaras visu latviešu organizāciju un draudžu pārstāvji un izraudzīja rīcības komiteju. Kad tautiešu atsaucība izrādījās dzīva, komiteja neplānoja vienas dienas sarīkojumu, bet gan veselu Latvijas un latviešu nedēļu, sarīkojumus veidot ne tikai Latvijas valsts dibināšanas 50 gadiem, bet arī pašas latviešu kolonijas 20 gadiem. Ievietoja sludinājumu laikrakstos. Latviešu nedēļa iesākās ar tēlotājas mākslas izstādi. Apvienotās baznīcas telpās 11. novembrī. Tās iekārtošanā galvenie nopelni bija gleznotāja Ērika Dzeņa personīgai izrīcībai, bet to atklāja Ontario

KO VARĒTU DOT LATVIEŠU FONDS?

(Sākums 1. lpp.)

balstīt kopējo kultūras darbu daudz vairāk nekā līdz šim.

Fonds ir „jauna” organizācija arī tai ziņā, ka tas varētu būt mūsu cenšanās rast tādu kopējā darba izpauzumu, kas atbilstu praktiskām šodienas iespējām un mūsu spēju robežās vissekmīgāk pakalpotu latviešu tautas interešu aizstāvēšanai un pārstāvēšanai citu tautu vidū. Fonds varētu būt pirmais plašākais mēģinājums apvienot vidējās un jaunās paaudzes saimnieciskos un politiskos spēkus, šo pilnīgi vēl neizmanto to intelektuālo spēku, no kura daļa pienākas kā atmaksa latviešu tautai un tās kultūrai, kas daudzējādā veidā bagātinājusi mūsu individuālās dzīves.

Beidzot, ko izteic doma par „materiālās bāzes izveidošanu kultūras darba atbalstīšanai?” Kā referātā iniciatoru sanāksmei norādīja prof. J. Peniķis, „vislielākā nepieciešamība nākamajos gados būs kombinēt pēc kādas pārdomātas formulas” atbalstu jau pasāktiem, bet vēl nenobeigtiem darbiem un jaunu ideju, jaunu pasākumu veicināšanai un rosināšanai. Bez šādas „pārdomātas formulas,” lai līdzekļus nēsaskaldītu dažādu sīku pasākumu atbalstīšanai, laikam neiztik. Tāpat kā fonds no saviem dalībniekiem prasīs, salīdzinājumā ar līdzšinējo pieredzi, samērā lielu materiālu uzupurēšanos, tāpat šo līdzekļu izlietošanas plānam jābūt skaidri definētam un ar lielām perspektīvām: ar uzdrošināšanos, ar savas situācijas un pasaules notikumu izpratni, ar lielu pašai-

dzību. Ir varbūt jāizvēlas tikai pāris latviešu tautas (ne tikai trimdas.) etniskai eksistencei vissvarīgākie projekti, tie jāatbalsta, pie tiem jāstrādā, tajos jāieliek visa mana un varēšana. Simtiem citu mazāku darbu, kas vienmēr bijuši un būs, jāpakārto šo lielāko darbu sekmēšanai. Fonda iniciatori ieskata, ka šāda „pārdomāta formula” jāizdomā, jo tikai tā atklās fonda mērķus un centienus, kā pagaidām vēl paslēpušies aiz pagaidu darbības noteikumu vispārīguma, proti, fonda mērķis ir „latviešu kultūras atbalstīšana.”

Ja fonda iniciatori ieskatīs un spēs darbības noteikumos ietvert visus saibedības ierosinājumus un nodrošinās katram fonda dalībniekam iespējamā maksimālo „līdzrunāšanu” fonda darbā, tad būs radīti priekšnoteikumi, lai aicinājums kļūst par fonda biedru attiektos uz mums visiem. Ja mums ļaus skaidri ieskatīt, ko varam atbalstīt latviešu tautas kultūras darbā, tad šāds aicinājums arī būs tiesīgs uz ļoti skaidru mūsu atbildi. Un šai sakarā var jautāt: vai šodienas latviešu vidējā un jaunā paaudze būtu mazāk gatava uzupurēties nekā tās priekšgājēji? Vai tā būtu ar mazāku pašcēņu un pašiepmumu? Vai mēs drīkstētu būt tie, kas, ērtos sēdekļos, saulainās pludmalēs, greznos mājokļos patvērušies, piepeši; atsacītos no savas vietas tai etniskās eksistences cīņā, ko mūsu tauta turpinājusi gadu simteņiem ilgi?

Būsim visi par iniciatoriem! Bet nedibināsim neko tādu, par ko nesam iepriekš izdebatējuši.

Alvars Runģis